

Πολυμ.Πρωτοδ.Αθηνών 9188/1995

Πρόεδρος: Απόστ.Σεβδαλής
Εισηγήτρια: Ευαγγ.Γιακουμάτου, Πάρεδρος
Δικηγόροι: Χαρ. Πετρακάκος, Β.Παπακυριαζής

Κατά το άρθρο 1 του ν. 2121/93 "Περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, συγγενικών δικαιωμάτων και λοιπών θεμάτων", οι πνευματικοί δημιουργοί, με τη δημιουργία του έργου, αποκτούν πάνω σ' αυτό πνευματική ιδιοκτησία που περιλαμβάνει, ως αποκλειστικά και απόλυτα δικαιώματα, το δικαίωμα της εκμετάλλευσης του έργου (περιουσιακό δικαίωμα) και το δικαίωμα της προστασίας του προσωπικού του δεσμού προς αυτό (ηθικό δικαίωμα). Κατά το άρθρο 3 του ιδίου ως άνω νόμου, μεταξύ των εξουσιών που περιλαμβάνει το περιουσιακό δικαίωμα είναι και εκείνη να επιτρέπει ή να απαγορεύει ο δημιουργός, τη θέση σε κυκλοφορία του πρωτοτύπου ή αντιτύπων του έργου με εκμίσθωση και τη μετάδοση ή αναμετάδοση του έργου στο κοινό με την τηλεόραση. Το περιουσιακό αυτό δικαίωμα, με το παραπάνω περιεχόμενο, μπορεί να μεταβιβάζεται εν ζωή, με τη συναίνεση πάντοτε του δημιουργού (και ως τέτοιος ενός οπτικοακουστικού έργου τεκμαίρεται ο σκηνοθέτης, άρ. 9 ν. 2121/93), με συμβάσεις ή άδειες εκμετάλλευσης αποκλειστικές ή απλές. Οι αποκλειστικές παρέχουν στον αντισυμβαλλόμενο το δικαίωμα να ασκεί τις εξουσίες που του μεταβιβάστηκαν, κατ' οποιουδήποτε τρίτου, ενώ οι απλές, παρέχουν το δικαίωμα στον αντισυμβαλλόμενο να ασκεί τις εξουσίες που του μεταβιβάστηκαν παράλληλα προς το δημιουργό και άλλους αντισυμβαλλομένους. Ο αντισυμβαλλόμενος, πάντως, νομιμοποιείται να ασκεί στο δικό του όνομα τη δικαστική προστασία των εξουσιών που ασκεί, από παράνομες προσβολές τρίτων (άρθρο 13 ν. 2121/93).

Εξάλλου, η προσβολή απόλυτου και αποκλειστικού δικαιώματος συνιστά πράξη παράνομη και εφόσον γίνεται υπαίτια, συνιστά αδικοπραξία, επειδή ενέχει αφ' εαυτής εναντίωση προς την αποκλειστική εξουσία του δικαιούχου. Δηλαδή το γεγονός της επέμβασης δημιουργεί και την παράνομη πράξη, κατά το άρθρο 914 ΑΚ και κατά την ειδική διάταξη του άρ. 65 του ν. 2121/1993. Γενικά ως παράνομη προσβολή ισχύει κάθε πράξη, που επεμβαίνει στις εξουσίες (ηθικές ή περιουσιακές) του δημιουργού και η πράξη αυτή γίνεται χωρίς την άδειά του ή χωρίς να συντρέχει άλλος λόγος, που να αίρει τον παράνομο χαρακτήρα της προσβολής. Το άρθρο 65 του ν. 2121/93 αποτελεί ειδική διάταξη σε σχέση με το 914 ΑΚ, το τελευταίο δε, εφαρμόζεται όπου η ανωτέρω διάταξη αφήνει κενά και στο βαθμό που δεν είναι ασυμβίβαστη η ανάλογη εφαρμογή με το νομοθετικό πνεύμα που διέπει τις διατάξεις 63 επ. ν. 2121/93. Η υπαιτιότητα απαιτείται μόνο για την αξίωση αποζημίωσης. Η απόδειξη σχετίζεται με την υφή της προσβολής. Ο δικαιούχος υποχρεούται να αποδείξει το γεγονός ότι είναι φορέας του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας (ενεργητική νομιμοποίηση), την ταυτότητα των έργων (πρωτοτύπου και προσβάλλοντος) και την πράξη προσβολής των ηθικών ή περιουσιακών εξουσιών. Εφόσον ζητεί, πέραν της άρσης και παράλειψης της προσβολής και αποζημίωση, θα πρέπει να αποδείξει την υπαιτιότητα και το μέγεθος της ζημίας. Προς διευκόλυνση της απόδειξης της ζημίας του δικαιούχου και προσδιορισμό της πλήρους ζημίας του της πλήρους αποζημίωσης, με το εδ. β' της παρ. 2 του άρθ. 65 του ν. 2121/93 καθορίζεται ένα ελάχιστο όριο αποζημίωσης, που είναι το διπλάσιο της αμοιβής που συνήθως ή κατά νόμον καταβάλλεται για το είδος της εκμετάλλευσης που έκανε χωρίς την άδεια ο υπόχρεος. Επειδή η επέμβαση στο δικαίωμα είναι καταρχήν πράξη παράνομη, ο δικαιούχος δεν οφείλει να αποδείξει το γεγονός ότι η προσβολή έγινε χωρίς την άδειά του ή ότι συντρέχει άλλος λόγος άρσης του παρανόμου. Η ίδια η πράξη της προσβολής

συνεπάγεται και το παράνομο. Εκείνος, ο οποίος αρνείται τη συνδρομή της προσβολής (π.χ. διότι είναι δικαιούχος με "εμπράγματη" άδεια εκμετάλλευσης της προσβαλλόμενης" περιουσιακής εξουσίας) οφείλει να το αποδείξει. Τεκμαίρεται επομένως, η παρανομία της επέμβασης στο απόλυτο και αποκλειστικό δικαίωμα. Αποκλείεται, εξάλλου ως ένσταση η καλόπιστη κτήση του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή περιουσιακών εξουσιών του με σύμβαση ή άδεια εκμετάλλευσης. Στο θέμα της προσβολής τέτοια ένσταση είναι νόμω αβάσιμη και τούτο διότι, εκτός του ότι λείπει το στοιχείο της δημοσιότητας και της εμφάνισης προς τα έξω (κατοχή) που χαρακτηρίζει την καλόπιστη κτήση κινητών πραγμάτων (άρθρο 1036 ΑΚ), η προστασία των συναλλαγών, η οποία δικαιολογεί τη ρύθμιση του άρθρου 1036 και 1041 ΑΚ, αναμφίβολα δεν ανήκει στο σκοπό του δικαίου της πνευματικής ιδιοκτησίας. Ο σχετικός ισχυρισμός μπορεί να αποκτήσει σημασία μόνο στο θέμα της αξίωσης αποζημίωσης, η έγερση της οποίας απαιτεί υπαιτιότητα (Μελέτη Μιχ. Θεοδ. Μαρίνου, "Η προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων", ΕλλΔνη 35, 1441 επ.). Περαιτέρω, δικαιούχοι χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης μπορεί να είναι και νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου, γιατί και αυτά είναι φορείς εννόμων αγαθών, των οποίων η προσβολή αποτελεί αδικοπραξία (βλ. ΑΠ 204/65, 182/67, 621/71). Έτσι αποκατάσταση της ηθικής βλάβης μπορούν να ζητήσουν και οι εταιρίες, αν με την αδικοπραξία προσβλήθηκε η εμπορική τους πίστη, η επαγγελματική τους υπόληψη και γενικά το εμπορικό τους μέλλον (ΑΠ 112/62). Το αν συνέβη αυτό, πρέπει να το αποδείξει με κάθε αποδεικτικό μέσο η ενάγουσα εταιρία, γιατί η ηθική βλάβη στα νομικά πρόσωπα δεν αναφέρεται όπως στα φυσικά πρόσωπα σε ενδιάθετο αίσθημα αναγόμενο στον εσωτερικό κόσμο και κρινόμενο με τα δεδομένα της ανθρώπινης λογικής χωρίς αποδείξεις, αλλά σε μία συγκεκριμένη βλάβη, που έχει υπόσταση (ΑΠ 223/63, Γεωργιάδη σε ΑΚ Γεωργιάδη- Σταθόπουλου, άρθ. 932, ΙΙΙ, 1, σελ. 817). Αντίθετα, δεν απαιτείται, απόδειξη για το ποιο είναι το επιδικαστέο ποσό της χρηματικής ικανοποίησης λόγω ηθικής βλάβης κατά τις αρχές της εύλογης αποζημίωσης (ΑΚ 932 εδ. 1), γιατί η κρίση του Δικαστηρίου γι' αυτό γίνεται με τις αποδείξεις που τάσσονται επί των λοιπών θεμάτων, δηλαδή με κριτήρια το είδος της την έκταση της βλάβης, τις συνθήκες τελέσεως της αδικοπραξίας, τη βαρύτητα του πταίσματος, την περιουσιακή κατάσταση των μρών και με βάση τα διδάγματα της κοινής πείρας (ΑΠ 856/76 Γεωργιάδη ο.α. ΙV 1, 2, σελ. 819).

Α) Στην υπό κρίση αγωγή εκτίθεται ότι με βάση άδεια αποκλειστικής εκμετάλλευσης, που παραχώρησε στις 22.6.94 η βρετανική εταιρεία ".....", στην ενάγουσα, η τελευταία απέκτησε, δυνάμει και των επικαλούμενων διαδοχικών συμβάσεων, από τις οποίες αντλούσε τα δικαιώματά της η αντισυμβαλλομένη της εταιρία, από τον αρχικό πνευματικό δημιουργό, τον σκηνοθέτη Roman Polanski, το αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα εκμετάλλευσης, με κινηματογραφική και τηλεοπτική προβολή, (περιουσιακό δικαίωμα) της κινηματογραφικής ταινίας με τον πολωνικό τίτλο "NOZ W WODZIE", τον αγγλικό τίτλο "KNIFE IN THE WATER" και τον ελληνικό "ΜΑΧΑΡΙ ΣΤΟ ΝΕΡΟ", στην περιοχή της Ελλάδας και της Κύπρου, με περιορισμένη χρονική διάρκεια 5 ετών, που άρχισε από 22.6.1994. Ότι η εναγομένη εταιρία παρά την έγγραφη προειδοποίηση - διαμαρτυρία της ενάγουσας, διαφήμισε την τηλεοπτική προβολή της πιο πάνω ταινίας και προσέβαλε υπαιτίως με την τηλεοπτική εκπομπή της εν λόγω ταινίας στις 18.9.1994, το ως άνω αποκλειστικό και απόλυτο δικαίωμα της ενάγουσας, προξενώντας έτσι σ' αυτήν αρνητική ζημία συνολικού ποσού 6.921.654 δρχ. που αντιστοιχεί στα κέρδη (διαφυγόντα), που μετά πιθανότητας και κατά τη συνήθη πορεία των πραγμάτων αυτή θα αποκόμιζε από την αποκλειστική εκμετάλλευση της επίδικης ταινίας, εκμισθώνοντας την σε διάφορους κινηματογράφους και ακολούθως σε τηλεοπτικούς σταθμούς, αλλά και στην ίδια την

εναγομένη, που την εκμεταλλεύθηκε υπαιτίως χωρίς σχετική άδεια και προκαλώντας επίσης, ηθική βλάβη στην ενάγουσα, γιατί τρώθηκε η φήμη, η πίστη, η υπόσταση και το μέλλον της, από το γεγονός ότι εμφανίστηκε στους οικείους συναλλακτικούς κύκλους ως μη διαθέτουσα αποκλειστικά δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας της συγκεκριμένης ταινίας, τη χρηματική αποκατάσταση της οποίας (ηθικής βλάβης) αποτιμά σε 5.000.000 δρχ. Ζητείται δε, όπως παραδεκτώς (άρθρο 223 ΚΠολΔ) περιορίστηκε το αίτημα της αγωγής με τις προτάσεις της ενάγουσας, να υποχρεωθεί η εναγομένη, με απόφαση προσωρινώς εκτελεστή και για τις παραπάνω αιτίες, να καταβάλει στην ενάγουσα 5.000.000 δρχ. και να αναγνωρισθεί ότι της οφείλει το υπόλοιπο ποσό των 6.921.654 δρχ. με το νόμιμο τόκο από την επίδοση της αγωγής και να καταδικασθεί η εναγομένη στην πληρωμή της δικαστικής δαπάνης. Με το ανωτέρω περιεχόμενο και τα αιτήματα η αγωγή αυτή, για την επιβαλλόμενη, κατά τα άρθρα 216 παρ. 1 και 217 ΚΠολΔ, πληρότητα της οποίας δεν χρειαζόταν η παράθεση άλλων επιπλέον στοιχείων και για το αντικείμενο της οποίας καταβλήθηκε το απαιτούμενο δικαστικό ένσημο, αρμοδίως και παραδεκτώς (άρθρα 7, 9, 18 αρ. 1, 25 παρ. 2 ΚΠολΔ) φέρεται προς συζήτηση ενώπιον αυτού του Δικαστηρίου, κατά την προκειμένη τακτική διαδικασία και είναι νόμιμη, στηριζόμενη στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2, 2, 3 παρ. 1 στοιχ. δ, ζ, 6, 9, 12 παρ. 1, 13 παρ. 2, 3, 15 παρ. 1, 65 παρ. 2 του ν. 2121/93, σε συνδυασμό με εκείνες των άρθρων 346, 914, 932 ΑΚ (βλ. ειδικώς ως προς το αίτημα αναγνωρίσεως νομίμων τόκων από την επίδοση αναγνωριστικής αγωγής ΟΛΑΠ 13/94 ΕλλΔνη 35. 1260) και 176, 907, 908 ΚΠολΔ, που είναι εφαρμοστέες εν προκειμένω δυνάμει του άρθρου 67 παρ. 3 εδ. β` και παρ. του ν 2121/93. Το παρεπόμενο αίτημα, όμως, περί κηρύξεως της αποφάσεως που θα εκδοθεί προσωρινώς εκτελεστής, είναι νόμιμο μόνο ως προς τις καταψηφιστικές της διατάξεις και είναι μη νόμιμο και απορριπτέο, όσον αφορά τις αναγνωριστικές διατάξεις της, γιατί οι αναγνωριστικές αποφάσεις δεν αποτελούν εκτελεστούς τίτλους (άρθρο 904 ΚΠολΔ). Πρέπει, επομένως, κατά το μέρος που κρίθηκε νόμιμη η αγωγή, να ερευνηθεί περαιτέρω από ουσιαστική άποψη.

Η εναγομένη ".....", με τις έγγραφες προτάσεις της, που νόμιμα κατέθεσε, αρνείται την αγωγή στο σύνολό της και ειδικότερα αρνείται την υπαιτιότητά της στην προσβολή του επίδικου δικαιώματος και συνεπώς, την υποχρέωσή της προς αποζημίωση της ενάγουσας, ισχυριζόμενη ότι απέκτησε καλόπιστα την άδεια εκμετάλλευσης της εν λόγω ταινίας με σύμβαση μίσθωσης, που συνήψε με την εταιρεία με την επωνυμία ".....", στις ρητές διαβεβαιώσεις της οποίας, περί της εκ μέρους της κτήσεως των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας της εν λόγω ταινίας, βασίστηκε. Ο ισχυρισμός αυτός της εναγομένης, σύμφωνα με τα εκτιθέμενα στην αρχή της παρούσας μόνο ως αιτιολογημένη άρνηση της υπό κρίση αγωγής αποζημιώσεως μπορεί να εκτιμηθεί.